

מודעות עצמית על פי הקבלה · שיעור תשיעי: קארמה וגלגולים

הרקמה הנסתרת

שיעור 9 מתוך 10 בקורס מודעות עצמית על פי הקבלה. הסרטון המלא, ומתחתיו השיעור כתוב ומעובד לקריאה.

השאלה שנשארה פתוחה

בשיעור הקודם דיברנו על האינטרנט האנושי, על הספירות הכלליות שמחברות את כל המין האנושי לרשת אחת. אדם יושב בקצה העולם, ויש לו קשר ישיר עם יהודי שיושב כאן בארץ, משום ששניהם משדרים על אותו תדר בספירות. ראינו שהאדם מושך על עצמו את מה שהוא משדר. מי שחי בפחד מושך אליו את מה שפחד ממנו, כמו שאמר איוב: "כי פחד פחדתי ויאתיני" (איוב ג, כה). ומי שחי באמונה ובביטחון מושך אליו טוב.

מכאן עולה שאלה גדולה. אם יש לאדם שליטה כזאת על מערכת הספירות, נשאר לברר היכן הקדוש ברוך הוא נמצא בתוך כל המערכת הזאת, ומה פשרם של כל אותם דברים שאיננו מבינים.

משה רבנו, שעליו נאמר "ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, כאשר ידבר איש אל רעהו" (שמות לג, יא), ביקש מן הקדוש ברוך הוא "הראני נא את כבודך" (שמות לג, יח). והגמרא מלמדת (ברכות ז, א) שבאותה שעה, כשאמר "הודעני נא את דרכך" (שמות לג, יג), ביקש משה לדעת מפני מה יש צדיק ורע לו ויש רשע וטוב לו. אלה הם המקומות האפלים שבבריאה, שגם אנחנו שואלים עליהם עד היום, המקומות שבהם נראה כאילו הכבוד האלוהי נעדר: השואה האיומה, הפרעות והגזירות, מחלות קשות, מיטתם של ילדים קטנים. והתשובה שקיבל הייתה "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג, כ). אין בריאה בעולם שיכולה להגיע לידיעה שלמה של ההנהגה האלוהית. כבר אמרו חכמי ישראל: אילו ידעתיו, הייתי. מי שהיה יודע את הקדוש ברוך הוא בשלמות, היה הוא עצמו אלוהים.

דבר והיפוכו

לכן עלינו לצאת מתוך הכרה במוגבלות. האדם יכול להעפיל אל פסגת השכל האנושי, ושם בפסגה הוא פוגש את נקודת הפרדוקס, את הדבר והיפוכו. כל זמן שהדברים נבנים נדבך על נדבך ומסתדרים עם הערכים שלנו ועם הרמה המנטלית שלנו, אנחנו קוראים להם הגיוניים. וכשמגיעים לדבר והיפוכו, שם נגמר השכל.

הדוגמה המפורסמת היא פרה אדומה, שעליה נאמר "זאת חקת התורה" (במדבר יט, ב). בזמן שבית המקדש היה קיים, אדם שנטמא למת היו מזים עליו מאפר הפרה, והוא נעשה טהור. ומאותו אפר עצמו, כל העוסקים בפרה מתחילה ועד סוף נטמאים, כמו שמביא המדרש (במדבר רבה יט, א). אותו חומר מטהר את הטמא ומטמא את הטהור. ועל הפרשה הזאת אמר שלמה המלך, שעליו נאמר "ויחכם מכל האדם" (מלכים א ה, יא), שעמד על כל טעמי התורה, ובפרה אדומה חקר ושאל ופשפש, ולבסוף אמר "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז, כג), כמובא במדרש (במדבר רבה יט, ג).

צדיק ורע לו הוא דבר והיפוכו. על פי הטבע צדיק אמור שיהיה לו טוב, ורשע אמור שיהיה לו רע. כשאנחנו רואים את ההפך, השכל עומד. ומשה רבנו ביקש לדעת את סוד הדבר, וכדי לראות את כל המכלול הזה צריך לראות את ההנהגה האלוקית כולה, וזה כבר לראות את הקדוש ברוך הוא עצמו.

פנימיות התורה מגלה טפח

לתורת הקבלה קוראים פנימיות התורה, משום שהיא חודרת אל הפנים של עולם הפשט. על פי הפשט נצטוונו להניח תפילין, ואנחנו מניחים. נצטוונו להתפלל, ואנחנו מתפללים. באים המקובלים וחושפים את הכוונה האלוקית שבדברים: באילו ספירות אחוזה כל מצווה, באיזה עולם אנחנו נמצאים בכל חלק של התפילה, כיצד יורד השפע וכיצד אנחנו מעלים אותו.

ואותו דבר בשאלת הצדק. אם למשה רבנו נאמר "לא יראני האדם וחי", ודאי שגם הבאים אחריו לא ישיגו את הדברים על בוריים. ועם כל זה, מרן האר"י הקדוש, בספר שער הגלגולים שכתב תלמידו רבי חיים ויטאל, נותן לנו קרן אור. הוא מביא דוגמאות שמהן אנחנו לומדים שהדברים מסודרים, ושיש צדק עליון מדויק עד הפרט האחרון. דברים אינם נעשים בעולם סתם. מתוך החושך הגדול שאופף את הדברים הסתומים, הוא חושף לנו טפח.

שורש הדבר כבר כתוב בזוהר הקדוש. על הפסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא, א) אומר הזוהר: "אלין אינון סדורין דגלגולא, דינין דנשמתין" (זוהר, פרשת משפטים), אלה הם סדרי הגלגול, משפטי הנשמות. דווקא בפרשה שבה כתובים דיני הרוצח והמזיק, גנוזים סודות הגלגולים, כי שם מתבררים החשבונות שבין אדם לחברו.

והרמח"ל מסביר את העניין בבהירות בספרו דרך ה': "שנשמה אחת תבא לעולם הזה פעמים שונות בגופים שונים, ועל ידי זה הנה תוכל לתקן בפעם אחת את אשר קלקלה בפעם אחרת, או להשלים מה שלא השלימה" (דרך ה', חלק ב, פרק ג). הנה שני סוגי גלגול. יש שבאים לעולם כדי לתקן פגם ממשי שנעשה בגלגול קודם, ויש שבאים להשלים את מה שעדיין חסר בהם. וכבר בספר איוב נאמר: "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר, להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים" (איוב לג, כט, ל), והמקובלים ראו בפסוק הזה רמז לסוד הגלגול. הקדוש ברוך הוא מחזיר את הנשמה שוב ושוב, ומטרתו אחת: להשיב אותה אל האור.

השבונות שלא נסגרו

כך פועל הדבר בפועל. אדם הרע לחברו בגלגול קודם ולא סגר איתו את החשבון, ושניהם יכולים לשוב לעולם בגלגול חדש כדי לסגור אותו. אדם היטיב לחברו, והטובה לא חזרה אליו, ובגלגול הבא היא חוזרת אליו.

חלק גדול מן המאגר העצום שנמצא בתת המודע שלנו נושא עימו רישומים מגלגולים קודמים. לאדם יש כימיה עם פלוני, ועם אלמוני אין לו שום קשר. בספרי המקובלים מבואר שיש נשמות שיוצאות משורש אחד, ולכן יש קרבה בין נשמות שאינה מוסברת בהיכרות של שנים. הערוץ ביניהן פתוח, ואין מחסומים. ויש גם פחדים שאין להם שום הסבר בחיים הנוכחיים, וייתכן שיש להם שורש עמוק יותר. אבל חשוב לי לומר בפירוש: פחד שמשבש את החיים מטפלים בו גם אצל איש מקצוע, וההבנה הרוחנית באה לצד הטיפול ולא במקומו.

המקובלים מלמדים שבדורות האחרונים, רוב הנשמות שבאות לעולם כבר היו כאן. ובשער הגלגולים כתוב שבדורות אלו יורדות גם נשמות עליונות שכבר נתקנו, כדי להדריך ולהיישיר את הנשמות שבדור. רבים מאיתנו כבר תיקנו חלק גדול מנשמתם, ובאנו באחרית הימים להשלים ולשפץ את מה שנשאר. ובאותו ספר מובא שהאר"י אמר לתלמידו "כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מצות גדולות שבדורות אחרים" (שער הגלגולים), משום שבדורות האלה ההסתר גדול מאוד. אין מקום לייאוש. כל מאמץ קטן שלנו נחשב שם למעלה.

קרמה ורקמה

בעולם מדברים היום הרבה על קרמה. הכוונה היא שכל פעולה של האדם, פיזית או מנטלית, מחשבה, רצון, רגש או מעשה, יוצרת תוצאה שחוזרת אליו. וכשכותבים את המילה בעברית, קרמה, אותיותיה הן אותיות רקמה. חיי האדם הם רקמה אחת, ארוגה מחוטים שבאו מגלגולים קודמים ומחוטים שהוא טווה בגלגול הנוכחי.

ניקח אדם שפגע במישהו לפני עשרים שנה. הוא לא הבין מעולם שעשה רע, ולא ביקש מחילה. הכוח האלוקי שזורם בספירות הכלליות יביא אותו אל אותה סיטואציה עצמה, והפעם הוא יהיה הנפגע. ואז הוא מרגיש בעצמו מה פירושה של פגיעה בזולת, מתעורר בו הזיכרון, הוא מבין את חומרת הדבר, והחשבון בא על תיקונו. הספירות הכלליות הן המנוע שמוליך את האדם אל התיקון שלו, בין אם החשבון נפתח בגלגול הזה ובין אם בגלגול קודם.

וכאן אני רוצה לחדד את ההבדל בין מה שנאמר בתורות המזרח לבין מה שמלמדת תורת ישראל. במזרח מתארים את הקרמה כחוק עיוור, כמנגנון של סיבה ותוצאה שפועל מעצמו. אצלנו אין חוק בלי מחוקק. יש סיבה ויש מסובב, וכל מה שאנחנו פוגשים בחיים הוא בגדר סיבות, ומאחוריהן עומד מסובב כל הסיבות, הקדוש ברוך הוא, שברא את מערכת הספירות ומנהיג דרכה את העולם ואת האדם אל השלמות. וההנהגה הזאת היא הנהגה של אב. "החפץ אחפץ מות רשע נאם ה' אלוקים, הלוא בשובו מדרכיו וחיה" (יחזקאל יח, כג). כוח התשובה מסוגל לשנות את כל החשבון, ואין חוק של קרמה שעומד בפניו.

ומשום כך הגלגול עצמו הוא מתנה. הרמח"ל כותב שהחכמה העליונה סידרה את סדר הגלגול כדי להרבות את ההצלה (דרך ה', שם). והמקובלים מגלים שהמילה גלגול עולה בגימטריה שבעים ושתיים, כמניין המילה חסד. כל המעגלים שנסגרים, כל החשבונות שחוזרים, הם חסד של הקדוש ברוך הוא, שאינו מוותר על שום נשמה ונותן לה עוד הזדמנות לתקן את עצמה ולהגיע לשלמותה.

איוב ותרע

כולנו מכירים את המושג ייסורי איוב. הכתוב מעיד על איוב שהיה "תם וישר וירא אלוקים וסר מרע" (איוב א, א), ובכל זאת עברו עליו קטסטרופות שאין מילים לתארן. לאורך כל הספר הוא שואל את השאלה שמשא רבנו שאל: מפני מה צדיק ורע לו.

האר"י הקדוש מגלה בשער הגלגולים את מה שמסתתר מאחורי הדברים, ומדבר על "איוב, שהיה גלגול תרח אבי אברהם, אשר שב בתשובה על ידי בנו אברהם". תרח היה אבי עובדי העבודה הזרה בדורו, ונשמתו ירדה שוב לעולם וזכתה לעמוד בניסיונות קשים של אמונה, עד שנתקנה. ושם, בסוף דבריו, מביא האר"י את הפסוק "וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב יד, יד). אפילו נשמה שהייתה שקועה בעבודה זרה אינה נדחית לעולם.

ומכאן מבארים המקובלים את הביטוי צדיק ורע לו. הוא צדיק בגלגול הזה, והרע שעובר עליו שייך לחשבון ישן, לתיקון שנשמתו צריכה להשלים. וכך גם רשע וטוב לו: יש בידו זכות מגלגול קודם, והוא מקבל עליה את שכרו כאן.

והאר"י מגלה עוד שנשמות קין והבל חזרו לעולם בימי משה רבנו. משה היה מנשמת הבל, וקרח היה מן הצד הרע של קין. במקום לתקן, לשמוע למשה ולחיות איתו בשלום, יצא קרח שוב למחלוקת. הנשמה קיבלה הזדמנות, ובחרה שוב באותה דרך.

ובאותה רוח מבארים המקובלים את מותם של עשרת הרוגי מלכות, ובהם רבי עקיבא, שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל. בתפילת יום הכיפורים, בפיוט אלה אזכרה, אנחנו קושרים את מותם למכירת יוסף, והאר"י מעמיק ומגלה שאלה היו נשמות עליונות מאוד, שירדו כדי ללקט ניצוצות קדושה מן המקומות העמוקים ביותר ולהעלות אותם. מיתתם הייתה תיקון גדול לכלל ישראל, וקידוש השם שאין גדול ממנו.

העיניים של רבי מתיא בן חרש

במדרש (ילקוט שמעוני, בראשית, רמז קסא) מסופר על רבי מתיא בן חרש, מגדולי התנאים, שהיה יושב בבית המדרש ועוסק בתורה, וזיו פניו דומה לחמה. מימיו לא נשא עיניו לאישה. השטן קינא בו וביקש רשות לנסות אותו, ונדמה לו כאישה יפה שלא הייתה כדמותה. כשראה אותה הפך את פניו לאחוריו. היא באה ועמדה משמאלו, והוא הפך את פניו לימין. מכל צד שאליו פנה, היא עמדה שם. אמר רבי מתיא שהוא ירא שמא יתגבר עליו יצרו ויחטיא אותו. קרא לתלמיד שהיה משרת אותו, ביקש ממנו אש ומסמרים, ונתן אותם בעיניו.

הקדוש ברוך הוא שלח את רפאל המלאך לרפא אותו, ורבי מתיא ביקש שיניחו לו, כי מה שהיה היה. אז שלח הקדוש ברוך הוא לומר לו שהוא ערב לו שלא ישלוט בו יצר הרע, ורק אז הסכים להתרפא.

זה סוד גדול של עבודת התיקון. כשאדם עומד בניסיון בכל כוחו, הניסיון אינו חוזר עוד. הקדוש ברוך הוא עצמו ערב לו. מי שקורא את הסיפור בלי מפתח רואה מעשה מבהיל של צדיק אחד, ומי שלומד אותו בעיניים של פנימיות רואה נשמה שסוגרת חשבון עד הסוף.

הדיין שמהר לפסוק

מספרים על מעשה שהיה בצפת לפני כחמש מאות שנה, ושהיה מעורב בו האר"י הקדוש. בחור צעיר, שחשקה נפשו בתורה, בא לישיבתו של האר"י וביקש ללמוד בה. האר"י בחן אותו, ראה שאינו מתאים ללימוד הקבלה ברמה כזאת, ושלח אותו לישיבה סמוכה. ראש הישיבה ההיא ראה שהבחור אינו בנוי ללמוד כל היום, ונתן לו תפקידים של שמש, לסדר ולהגיש ללומדים, ובזמנו הפנוי למד מעט. קראו לו שמעון השמש.

עברו כמה שנים, ובתו של ראש הישיבה הגיעה לפרקה. אביה, שהיה אלמן, הביא לה את הבחורים הטובים ביותר שבצפת, והיא דחתה את כולם בלי לומר מדוע. באחד הלילות באה אליו אשתו המנוחה בחלום ואמרה לו שזיווגה האמיתי של בתם הוא שמעון השמש. בבוקר אמר לעצמו שחלומות שווא ידברו. בלילה השני חזר החלום, וכך גם בלילה השלישי. הוא קרא לבתו ודרש לדעת מדוע אינה מקבלת שום שידוך, והיא סיפרה לו שאמה באה אליה בחלום שלוש פעמים ואמרה לה שזיווגה הוא שמעון השמש.

הלך ראש הישיבה אל האר"י. עוד לפני שפתח את פיו הרים האר"י את ראשו ובירך אותו במזל טוב על שידוך בתו עם שמעון השמש. כל העיר דיברה על הבזיון שבשידוך כזה לבית של ראש ישיבה גדול, אבל האר"י קיבל על עצמו לסדר את החופה, ושוב לא היו שאלות. אחרי החתונה הזמין האר"י את ראש הישיבה וביקש ממנו לחתום על שטר שמעביר את כל רכושו לשמעון השמש, ומרוב שמחה חתם בלי לשאול.

הזוג חי באושר, והאישה הרתה. כשהגיע זמנה ללדת, אירע אסון והיא נפטרה בלידה. נולד בן, ונכנס בבריתו של אברהם אבינו. אחרי השבעה בא שמעון אל חותנו וביקש בנימוס את הרכוש שנכתב בשטר. ראש הישיבה, נבוך ושובר, הלך אל האר"י וביקש הסבר.

הושיב אותו האר"י וגילה לו חשבון ישן. לפני שנים רבות היה בצפת מעשה באישה שרצתה להתגרש מבעלה כדי להינשא לאחר. היא הייתה באה אל אב בית הדין ומעלילה על בעלה עלילות, והדיין סירב לגרש ועשה שלום בית. עד שיום אחד באה אליו כשסימני מכות על גופה, מכות שהיא עצמה גרמה לעצמה, וטענה שבעלה היכה אותה

כשהייתה מעוברת. הדיין הזדעזע, ובלי לחקור ובלי לדרוש חייב את הבעל לגרשה במקום והעביר אליה את כל רכשו. היא נישאה לאחר, ואילו הבעל נשאר עני ושביר. אמר לו האר"י שהאישה ההיא היא בתו, שהבעל שנעשק הוא שמעון השמש, שעכשיו חזר אליו רכשו, ושהדיין שמיהר לפסוק היה הוא עצמו.

מסכת אבות פותחת בדברי אנשי כנסת הגדולה: "הוו מתונים בדין" (אבות א, א). מי שפוסק בחיפזון, בבית הדין או בתוך ביתו, על בן זוגו או על ילדיו, יוצר חשבון שעוד יצטרך לסגור.

אבל צריך לומר את הדבר בבירור. את החשבון הזה יכול היה לגלות רק האר"י, שרוח הקודש שרתה עליו. לנו אין שום רשות להסתכל על אסון שעובר על אדם אחר ולפרש אותו. אישה שנפטרה בלידה או ילד שחלה, אלה הם מקומות של "הנסתרת לה" אלוקינו" (דברים כט, כח). אנחנו מצווים לעזור למי שעובר עליו צער ולחבק אותו. דרכי ה' נעלמות, וכמו שאמר הנביא: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי, נאם ה'" (ישעיהו נה, ח).

שנתיים של חלב

מספרים על הבעל שם טוב הקדוש שהייתה אישה באה לבית המדרש שלו ובוכה. שנים רבות לא זכתה לילדים, והבעל שם טוב היה נמנע מלברך אותה. יום אחד, כשיצא מן התפילה, נפלה לרגליו ואמרה שלא תזוז משם עד שיברך אותה בבן. בירך אותה, ולשנה נולד לה בן. כעבור שנתיים בלבד נפטר הילד. היא חזרה אל הבעל שם טוב שבורה, והוא הושיב אותה וסיפר לה.

הוא אמר לה שהייתה זו נשמה של בן מלך מאומות העולם, שאביו שלח אותו ללמוד חכמות, ובתוך כך למד את חכמת התורה ונדבק בה עד שחי כצדיק גמור. כשנפטר ובא לעולם האמת, חסרה לנשמתו עוד מעט קדושה: ברית מילה, ושנתיים של יניקה מאם יהודייה. והבעל שם טוב ידע שזו הנשמה היחידה שהאישה הזאת יכולה להביא לעולם, ולכן נמנע. היא לחצה עליו, והנשמה הקדושה ירדה, השלימה את מה שחסר לה, ועלתה למקומה.

את הסיפור הזה אני מביא בזהירות רבה. אין מילים שמסבירות כאב של הורים, והסיפור אינו בא להסביר אותו. הוא מלמד אותנו שגם חיים קצרים מאוד יכולים להיות שלמים. זה דומה לנוסע שקנה כרטיס לאוטובוס. אנחנו בטוחים שהוא נוסע עד התחנה האחרונה, והוא יודע שתחנתו מוקדמת יותר, ושם הוא צריך לרדת. לכל אדם יש

הזמן המדויק שלו, כמו שאמר שלמה המלך: "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. עת ללדת ועת למות, עת לטעת ועת לעקור נטוע" (קהלת ג, א, ב).

ובספרי החסידות מבואר שאפילו לחפצים יש זמן קצוב אצל האדם. כל זמן שיש בחפץ ניצוצות שנשמתו צריכה לתקן, החפץ נשאר אצלו, וכשנגמר התיקון הוא נמכר, נשבר או הולך לאיבוד. אף על פי שהעולם נראה לנו מבולבל, יש בו דיוק עד הפרט הקטן ביותר.

נשמות שיורדות לעזור

לפעמים נשמה של מי שכבר נפטר יורדת לעולם הזה כדי לעזור לזולת, או כדי להשלים דבר שחסר לה. הגמרא מספרת (כתובות קג, א) על רבי יהודה הנשיא שאחרי פטירתו היה בא לביתו בכל ערב שבת, ומספרים שהיה מקדש לבני ביתו. פעם אחת באה שכנה ודפקה בדלת, ושפחתו אמרה לה לשתוק כי רבי יושב. כששמע רבי שהדבר נודע, שוב לא בא, כדי שלא להוציא לעז על הצדיקים הראשונים, שלא זכו לכך.

גלגל חוזר בעולם

המשנה מספרת על הלל הזקן: "אף הוא ראה גלגלת אחת שצפה על פני המים. אמר לה, על דאטפת, אטפוך. וסוף מטיפיך יטופון" (אבות ב, ו). על שהטבעת, הטביעו אותך, וסוף המטביעים אותך שיוטבעו. וחז"ל אמרו: "גלגל הוא שחוזר בעולם" (שבת קנא, ב).

לכן פסק מרן השולחן ערוך: "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (שולחן ערוך, אורח חיים רל, ה). כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, הוא עושה לטובה, גם כשאיננו מבינים, וגם כשהדבר שייך לחשבון של גלגול קודם. כשאנחנו נתקלים בדבר שמעבר להיגיון, ובפרט בדבר והיפוכו, עלינו לדעת שיש כאן צדק, ולהאמין באמונה שלמה כמו שאמר משה רבנו: "הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד). הקדוש ברוך הוא הוא שיא האמת ושיא הטוהר, וכל רצונו לתקן את מה שעיוות האדם.

איפה שקשה, שם התיקון

כל אחד מאיתנו רוצה לדעת מה הוא בא לתקן בעולם, אף שסודות הגלגולים אינם גלויים לפנינו. רבותינו המקובלים מלמדים כלל פשוט: במקום שקשה לאדם, שם התיקון שלו. בתחום שבו היה טוב בגלגול הקודם, הוא בא עם הטוב הזה לגלגול הנוכחי ואין לו שם עבודה. ובתחום שבו הוא מתקשה, שם הוא הביא איתו את החיסרון.

לכן אחד כעסן, והשני רגוע ושליו ואי אפשר להזיז אותו משלוותו. אחד קמצן, והשני פזרן. לאחד קשה לקום בבוקר, והשני אינו מרגיש שום קושי. ולצערנו, דווקא במקומות שקשה לנו אנחנו נוטים להזניח, ואז הדבר אינו מתוקן, והנשמה צריכה לשוב ולתקן אותו.

כך קורה לא פעם בזוגיות. אדם בורח מקושי שהוא צריך להתמודד איתו, מתגרש, נישא שוב, ומגלה שאותן בעיות עצמן חוזרות בבית החדש. אין בדבריי כדי לומר שגירושין לעולם אינם הדרך, יש מצבים שבהם הם נכונים והכרחיים. אבל מי שבורח מן התיקון שלו, התיקון רודף אחריו, בגלגול הזה או בגלגול הבא.

הסימן לכך שאנחנו אכן מתקנים פשוט. כשבא ניסיון והאדם עומד בו בשכל צלול, בלי כעס ובלי טינה, הוא מתקן. בגלגול הזה אנחנו צריכים להגיע לשלמות בכל מערכת הספירות. האדם השלם הוא מי שכל עשר הספירות מאירות בו, הנהגת החסד, הנהגת הגבורה, הנהגת הנצח, וכל שאר הספירות. הספירה שאצלו חלשה היא נקודת החולשה שלו, ושם עליו להשלים את עצמו.

והמקובלים נותנים סימן נוסף. כשאותו ניסיון חוזר שוב ושוב, ידע האדם שהוא עדיין לא תוקן, כי דבר שנתקן נעלם, כמו שראינו אצל רבי מתיא בן חרש. ומי שמתבונן ישים לב לדבר מופלא. אדם שפגע במישהו ולא ביקש ממנו סליחה, פוגש את שמו של אותו אדם בכל מקום: במוסך מזכירים אותו, בשיחת טלפון של מישהו אחר הוא שומע אותו, בסופר ובמכולת. העולם, הספירות הכלליות, תפקידם לדאוג שלא נשאר חשבונות פתוחים. והדרך לסגור אותם פשוטה: ללכת ולבקש סליחה. "עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו" (יומא ח, ט). עדיף לסגור חשבון כאן ועכשיו, בשיחה אחת כנה, מאשר לשוב לעולם כדי לסגור אותו.

ערכים זה בזה

רבותינו מלמדים עוד כמה מדויק הוא משפטו של הקדוש ברוך הוא. השופט בבית משפט כאן בעולם מסתכל על חומרת העבירה ופוסק. והקדוש ברוך הוא, כשהוא דן את האדם, מביא בחשבון את כל הסובבים אותו, ואפילו

את כל מי שישמע על מה שעבר עליו. אם יש מישהו אחד שאינו ראוי לצער הזה, הקדוש ברוך הוא ממתין עד הנקודה שבה המעגל כולו נסגר.

זה סוד מה שאמרו חז"ל "שכל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט, א). התיקון של האחד תלוי בשני. לכן יש עניים ויש עשירים, יש משפיע ויש מושפע. והרמח"ל מבאר שהקשר הזה נועד כדי שנוכל להועיל זה לזה, ושאם אנחנו נתפסים זה על זה בחטא, כל שכן שאנחנו מועילים זה לזה בזכות (דרך ה', שם). כולנו מערכת אחת גדולה, שכל חלק בה משלים את חברו.

ותשחק ליום אחרון

כתוב "עז והדר לבושה, ותשחק ליום אחרון" (משלי לא, כה). היום אנחנו חיים בתוך הלבושים. האמת מכוסה מאיתנו, והדברים העמוקים מתלבשים בעולם הזה בצורות שאיננו מבינים. וכשהעולם יבוא על תיקונו, ביום האחרון, נשב ונצחק מאושר על הדיוק הזה, על השלמות שלא היה בכוחנו להבין לפני כן. ועל אותו יום אמר דוד המלך: "אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה" (תהלים קכו, ב).

הגאולה הזאת לוקחת זמן, משום שהיא גאולה של העולם כולו. גלות מצרים וגלות בבל הסתיימו כשישראל נגאלו, וכל שאר העולם נשאר רחוק מן הקדוש ברוך הוא. בגאולה העתידה כל הבריאה תבוא על תיקונה, כמו שכתוב "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיהו נו, ז). כשסוגרים מעגל של ששת אלפים שנה, כמו שאמרו חז"ל "שית אלפי שני הוי עלמא" (סנהדרין צז, א), מבינים שהדבר דורש זמן. ובסוף אף נשמה לא תידחה, והבריאה תחזור אל מצבו של אדם הראשון לפני החטא, אל גן העדן עלי אדמות, אל יום שכולו שבת. ויש שהמשילו את הדורות שלנו לערב שבת אחר הצהריים, לשעה שבה כבר מרגישים את כניסת השבת.

בנקודה שבה איננו מבינים, אנחנו משתמשים בכוח הנפלא שנקרא אמונה. "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד). הדבר פועל בשני מישורים. במישור שדיברנו עליו בשיעורים הקודמים, האמונה והביטחון מחברים אותנו אל הספירות, ואנחנו מושכים עלינו טוב וחיים חיים טובים יותר. ובמישור השני, כשאנחנו רואים שהקדוש ברוך הוא מתערב ומחליט אחרת ממה שקיוונו, אנחנו שולפים שוב את האמונה ומאמינים שכל מה שהוא עושה הוא לטובה. דוד המלך עבר צרות קשות בחייו, ובכל זאת אמר "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" (תהלים כג, ו).

והמקובלים מגלים דבר עמוק. אדם שמגיע למדרגה כזאת, שאפילו במאורע שנראה רע לגמרי הוא יוצק אמונה שלמה שהכל לטובה, מתקן בזה את המאורע עצמו. ייתכן שבגלגול קודם ראה רע במקום שהיה טוב, ועכשיו, כשהוא מאמין שזה טוב, הוא מושך מן הספירות את הטוב שמתקן את מה שנפגם.

כך אמר יוסף לאחיו, כשפחדו ממנו אחרי מות יעקב: "ואתם חשבתם עלי רעה, אלוקים חשבה לטובה" (בראשית נ, כ). מכירת יוסף נראתה מעשה רע מאוד, וההנהגה האלוקית הובילה אותה אל הטוב: "כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם" (בראשית מה, ה), ו"כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ, ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר" (בראשית מה, ו). הקדוש ברוך הוא צופה לסוף דבר בראשיתו. הוא היחיד שרואה את התמונה השלמה של ששת אלפי השנים, דבר שאין בכוח האדם. ולכן עלינו להודות על המוגבלות שלנו ולהאמין שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ומי שחי כך, עובר נכון את העולם הזה, וגם זוכה לתקן את מה שקלקל בגלגול קודם.

ולבסוף, אנחנו נושאים תפילה לקדוש ברוך הוא שנהיה חזקים ונעמוד איתנים מול כל מאורעות החיים. מי שמחזיק באמונה ובביטחון, הקדוש ברוך הוא מקל עליו את העבודה, וחז"ל אמרו שהקדוש ברוך הוא "לא בא על האדם אלא לפי כחו" (שמות רבה לד, א). הכוחות נמצאים בתוכנו, וצריך לצרף אליהם תפילה.

יהי רצון שנעבור את הגלגול הזה בהצלחה, נתקן גם את מה שנשאר מגלגולים קודמים, ונזכה כולנו לביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.